

Етичкото во функција на естетското

Прв биенале на младите во Музејот на современата уметност-Скопје

Почнувајќи од оваа година Музејот на современата уметност ја воспоставува манифестацијата Биенале на младите, што на извесен начин претставува друга форма на презентација на творештвото на младите македонски ликовни уметници, како алтернатива на познатите изложби на Млада генерација (што оваа институција ги одржуваше секоја петта година). Годишните претставувања на сите дипломирани студенти на скопската Академија за ликовни уметности организирани во изложбените простори на градот и аналогно на тоа, нарастаниот број на ликовни творци, беа доведувани речиси во таволошка ситуација визави споменатите изложби на МСУ.

Сознанието за постојењето на респектибелен број уметници заинтересирани за ликовната суштина што произлегува од внатре (од битието на уметноста и од битието на творецот), а не се гради исклучиво врз провокациите позајмени од простор надвор од нив (географски, национален, општествен, филозофски, идеен...) и свеста за конкретната активност на полето на самостојниот разгор на ликовниот ентитет, се од темелно значење за современата македонска уметност денес. Од тука зрелоста на ракописот и дефинираноста на ликовната мисла кај поголемиот дел од учесниците.

За оваа генерација досега беа непознати дихотомите меѓу апстрактниот и фигуративниот исказ. А сега им звучи анахронично и поведувањето на ликовните движења од други средини (нако повеќето од авторите држат во депоата на секавањата одлични информации за денешните ликовни збиднувања релевантни на еден значителен географски радиус). Поинаква од претходната генерација е и нивната ослободеност од хипотеките на историјата на уметноста, како и нивната отпорност на притисокот од донеодамна забранетите сфери на „сликите“ (претставите) конзервирани во чулата и меморијата. Значи, слободно користејќи го и виденото и осознаеното познатото - и ставајќи ги одделно или заедно во нов контекст потчинет на сопствениот творечки закон (развиван и граден во ова поднебје напнато од искуствата на различни културни традиции), овие млади автори бескомпромисно и спонтано зборуваат, пледираат, за една ликовна вистина што, отуѓувајќи се од конкретната стварност, сè повеќе се приближува до царството на уметничкото битие.

Сликаторот Благоја Маневски гради единство од повеќе ликовни дикции, свесно поставени во антиномични односи: од акционата (на Де Кунинг), редукционистичката (на Мондриан), епиформелската (на Мзев) и постдадистичката (на Стела), создавајќи убедливо алиби за можното смирување меѓу спротивностите

во споменатите јазици. Петре Николоски излага инсталација со богата биографија (претходно излагана во Белград, Загреб и Касел) и со уште побогата иконолошка структура. Најголемата привлечност на делото е во мајсторството - уметнички јасно да се конкретизираат суптилните слоеви на документите од животот што се основата на неговиот идеен интерес. Лирската природа на материјалот, низ вештите раце на вајарот добива епска димензија. Глигор Стефанов ја засилува асоцијативната компонента со уште понагласена драматичност и сценографичност на изразот. Како негов колористички пандан се јавуваат „сликите“ на Драган Петковиќ осветлени од блесокот на една дионизиска сликарска страст. Раскошната хроматика ги раздвижува не со помал интензитет (но на друг начин) и платната на Јован Шумковски. Поетиката на Жанета Вангели понатаму ескалира во истата онаа желба што ги храни и претходно споменатите автори: да го воспостави космичкиот принцип на ред во речиси некрофилските претстави што се одигруваат на нејзината нео-експресионистичка сцена. Панчо Бакев повторно враќајќи се кон епиформелот, зборува со добро совладеана метиерска синтакса.

Како контрапункт на овие чувствено обоени реакции се јавуваат автори кои заговараат една рационална концепција. „Минималистичките“ решенија на Станко Павлески со еднозначна партиципација на концептуалистичкиот код, ја

подразбираат интригата меѓу физичкото и метафизичкото. Компактниот скулпторски тринот на Томе Ациевски со респект ги негува класичните пластични постулати, сугерирајќи една магична врска меѓу трите волуминозни структури. Инсталацијата на Исмет Рамиќевиќ е осмислена на релацијата меѓу поетскиот кинетизам и суровата и студена геометричка строгост. Нагласен социолошко-идеен ангажман (на кој не му се туѓи извесни иронично-саркастични опсервации) се чита од сликите и видео-инсталацијата на Венко Цветков, како и во скулпторско-сликарските видувања на Гоко Радовановиќ, односно на „Бирото за еволуција и нов концепт“ и неговите „Градски приказни“. Топлиот сензибилитет во објектите на Гордана Николоска е во некаква интимна корелација со деликатно редуцираните форми на Марга Калајиева. Во областа на филмот, Митко Панов демонстрира едно култивирано интелектуално гледање низ отворот на камерата.

Првото Биенале на младите посочи на еден аксиолошки подем на ликовната мисла, особено во сферите на просторните, пластичните реализации. Но, уште позначаен е фактот што овие автори самониницијативно градат друг морален колекс како супституција на зависното однесување и на подредената психологија тие предлагаат своја, автохтона ликовна вистина.

Соња Абаџиева Димитрова